

معارف و عقاید ۳

www.ketab.ir

سرشناسه: سبحانی، محمد تقی

عنوان: معارف و عقاید ۳ (سه)

تکرار پذیردآور: مولفین محمد تقی سبحانی، رضا برنجکار؛ تهیه و تنظیم

دفتر تدوین متون درسی حوزه های علمیه

مشخصات نشر: قم: انتشارات مرکز مدیریت حوزه علمیه، ۱۳۹۵

مشخصات ظاهری: ۳۷۵ ص.

شابک: ۶-۵۲-۷۵۵۰-۶۰۰-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: کتابنامه: (۳۶۳) - ۳۷۴ ص؛ همچنین به صورت زیر نویس

موضوع: اسلام - عقاید

موضوع: شیعه امامیه - اصول دین

موضوع: خداشناسی

موضوع: توحید

شاسه افزوده: برنجکار، رضا.

شاسه افزوده: حوزه علمیه قم. دفتر تدوین متون درسی

شناسه افزوده: حوزه علمیه قم. مرکز مدیریت حوزه های علمیه

رده بندی شکر: ۱۳۹۵ م ۶۳ س ۲ / ۵ / ۲۱۱ Bp

رده بندی دیو: ۴۱۷۱ / ۲۹۷

شماره کتابشناسی: ۱۹۹۰۹۱

معارف و عقاید ۳

محمد تقی سبحانی

رضا برنجکار

دفتر تدوین متون درسی

ناشر: مرکز مدیریت حوزه های علمیه

نوبت چاپ: اول - تابستان ۱۳۹۵

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۳۵۰۰ تومان

همه حقوق محفوظ است.

انتشارات: ۳۷۷۴۸۳۸۳ - ۰۲۵

دفتر تدوین متون درسی حوزه های علمیه:

۰۲۵ - ۳۷۸۳۴۰۵۴

۰۲۵ - ۳۷۸۳۴۰۴۴

WWW.TMD.IR

فهرست مطالب

۱۵.....	مقدمه دفتر.....
۱۷.....	درس یکم: تعریف و موضوع علم کلام.....
۱۷.....	۱. تعریف علم کلام.....
۲۰.....	۲. موضوع علم کلام.....
۲۱.....	۳. اصول و فروع.....
۲۳.....	درس دوم: ضرورت و اهداف علم کلام.....
۲۳.....	۱. اهداف علم کلام.....
۲۷.....	۲. ضرورت علم کلام.....
۳۱.....	درس سوم: روش علم کلام.....
۳۱.....	۱. معنا و مفهوم روش.....
۳۱.....	۲. روش علم کلام.....
۳۲.....	۱-۲. روش عقلی.....
۳۴.....	۲-۲. روش نقلی.....
۳۷.....	درس چهارم: نسبت علم کلام با سایر علوم.....
۳۷.....	۱. نسبت علم کلام با علم فقه.....
۳۸.....	۲. نسبت کلام با فلسفه.....
۳۹.....	۳. نسبت کلام با فلسفه دین.....
۴۰.....	۴. نسبت کلام با کلام جدید.....
۴۳.....	درس پنجم: تاریخچه علم کلام.....
۴۳.....	۱. نخستین مسئله کلامی.....
۴۴.....	۲. نخستین حوزه‌های کلامی.....
۴۹.....	درس ششم: مذاهب مهم کلامی.....
۴۹.....	۱. امامیه.....
۵۱.....	۲. معتزله.....
۵۳.....	۳. اشاعره.....
۵۵.....	درس هفتم: معرفت و اقسام آن.....
۵۵.....	۱. اهمیت شناخت.....
۵۵.....	۲. تعریف شناخت.....
۵۷.....	۳. انواع شناخت.....
۵۷.....	۱-۳. شناخت حسی و وجدانی.....
۵۹.....	۲-۳. شناخت عقلی.....

۶۰.....	۳-۳. معرفت و حیانی
۶۳.....	درس هشتم: ضرورت و امکان معرفت
۶۳.....	۱. ضرورت و اهمیت شناخت
۶۴.....	۲. امکان شناخت
۶۹.....	درس نهم: اصول عام علم کلام (۱)
۶۹.....	۱. انواع اصول عقلی
۷۰.....	۲. معنای اصول عام عقلی
۷۱.....	۳. اصل تناقض
۷۳.....	۴. اصل علیت
۷۳.....	۴-۱. تمیز علیت
۷۳.....	۴-۲. تبیین اصل علیت
۷۵.....	درس دهم: مبادی عام علم کلام (۲)
۷۵.....	۱. قاعده بطلان دور
۷۵.....	۱-۱. تعریف دور
۷۶.....	۱-۲. اقسام دور
۷۶.....	۱-۳. دلیل بطلان دور
۷۷.....	۲. قاعده بطلان تسلسل
۷۷.....	۲-۱. تعریف تسلسل
۷۷.....	۲-۲. دلیل بطلان تسلسل
۸۱.....	درس یازدهم: اهمیت و فواید خداشناسی
۸۱.....	۱. خاستگاه خداشناسی
۸۲.....	۲. قلمرو خداشناسی
۸۲.....	۳. جایگاه و اهمیت خداشناسی
۸۲.....	۳-۱. کمال معرفت (شناخت والاترین حقیقت هستی)
۸۳.....	۳-۲. خداشناسی، نقطه آغازین دین
۸۵.....	۴. آثار و فواید خداشناسی
۸۵.....	۴-۱. نگرش مثبت به هستی و زندگی
۸۶.....	۴-۲. تأمین پشتوانه نظری برای شناخت‌ها و گرایش‌های متعالی
۸۶.....	۴-۳. تقویت اخلاق و تهذیب نفس
۸۷.....	۴-۴. پای بندی به دستورات الهی
۸۹.....	درس دوازدهم: ضرورت شناخت خداوند
۸۹.....	۱. گرایش به شناخت خدا در فطرت بشر
۸۹.....	۲. ضرورت شناخت خدا از نظر عقل
۹۰.....	۲-۱. وجوب شکر منعم

۹۱.....	۲-۲. وجوب دفع ضرر محتمل
۹۵.....	درس سیزدهم: امکان و حدود شناخت خداوند
۹۵.....	۱. محدودیت ذاتی بشر در شناخت خداوند
۹۶.....	۲. امکان ناپذیری شناخت حقیقت خداوند
۹۷.....	۳. امکان شناخت خداوند
۱۰۱.....	درس چهاردهم: راه‌های شناخت خداوند
۱۰۱.....	راه‌های درست و نادرست
۱۰۲.....	۱. عقل
۱۰۴.....	۲. قلب یا فطرت
۱۰۵.....	۳. وحی
۱۰۹.....	درس پانزدهم: دلیل فطرت (۱)
۱۰۹.....	۱. فطرت در قرآن
۱۱۱.....	۲. آرای مختلف در باب فطرت
۱۱۲.....	۳. فطرت در روایات اهل بیت (علیهم‌السلام)
۱۱۳.....	۴. فطرت و میثاق
۱۱۷.....	درس شانزدهم: دلیل فطرت (۲)
۱۱۷.....	۱. همگانی و دائمی بودن
۱۱۸.....	۲. قلبی بودن
۱۱۸.....	۳. شخصی و مستقیم
۱۱۹.....	۴. غیراکتسابی و خدادادی بودن
۱۲۰.....	۵. نیازمندی به تذکر و یادآوری
۱۲۵.....	درس هفدهم: برهان نظم (۱)
۱۲۵.....	۱. معرفی اجمالی برهان نظم
۱۲۶.....	۲. برهان نظم در کتاب و سنت
۱۲۸.....	۳. جایگاه و اهمیت برهان نظم
۱۲۹.....	۴. تعریف نظم
۱۳۳.....	درس هجدهم: برهان نظم (۲)
۱۳۳.....	۱. اثبات نظم در جهان
۱۳۳.....	۱-۱. قانونمندی در پدیده‌ها
۱۳۴.....	۱-۲. هماهنگی در سراسر جهان
۱۳۵.....	۱-۳. هدفمندی در منظومه جهانی
۱۳۵.....	۲. اثبات نظام بخش جهان
۱۳۷.....	۳. نقش عقل در برهان نظم
۱۳۷.....	۳-۱. دلالت عقلی نشانه‌ها

۱۳۸.....	۳-۲. قانون حساب احتمالات
۱۳۸.....	۴. برهان نظم و شبهات منکران
۱۴۱.....	درس نوزدهم: برهان حرکت
۱۴۱.....	۱. معنای حرکت
۱۴۲.....	۱-۱. حرکت مطلق و حرکت نسبی
۱۴۲.....	۱-۲. حرکت در غرض و حرکت در جوهر
۱۴۳.....	۲. جهان متحرک
۱۴۳.....	۳. نیازمندی متحرک به محرک
۱۴۴.....	۴. محرک نامتحرک
۱۴۴.....	۵. استخاره تسلسل و دور
۱۴۵.....	۶. نتیجه بیان حرکت
۱۴۵.....	۷. دلیل حرکت در سنت انبیا و اولیا
۱۵۱.....	درس بیستم: بیان حدوث
۱۵۱.....	۱. مفهوم حدوث
۱۵۲.....	۲. اثبات حدوث جهان
۱۵۲.....	۲-۱. حدوث جهان از دیدگاه عقلا
۱۵۳.....	۲-۲. حدوث جهان از دیدگاه علم
۱۵۴.....	۳. اثبات محدث قدیم و ازلی
۱۵۵.....	۴. فرق برهان حدوث و برهان حرکت
۱۵۵.....	۵. دستاورد برهان حدوث
۱۵۶.....	۶. برهان حدوث در سنت انبیا و اولیای الهی
۱۵۹.....	درس بیست و یکم: برهان امکان
۱۵۹.....	۱. معنای وجوب و امکان
۱۶۰.....	۲. تبیین نخست برای برهان امکان
۱۶۲.....	۳. تبیین دیگری از برهان امکان
۱۶۳.....	۴. دستاوردهای برهان امکان
۱۶۴.....	۵. برهان وجوب و امکان در منابع و حیانی
۱۶۷.....	درس بیست و دوم: صفات الهی (مقدمات)
۱۶۷.....	۱. اهمیت و جایگاه صفات الهی
۱۶۸.....	۲. صفات الهی در منابع و حیانی
۱۷۰.....	۳. امکان شناخت صفات
۱۷۱.....	۴. راه‌های شناخت صفات خدا
۱۷۱.....	۴-۱. راه حسی
۱۷۲.....	۴-۲. راه عقلی

۱۷۲.....	۴-۳. راه وحی
۱۷۲.....	۴-۴. راه فطرت
۱۷۵.....	درس بیست و سوم: تعریف و اقسام صفات
۱۷۵.....	۱. تعریف اسم و صفت
۱۷۸.....	۲. اقسام صفات الهی
۱۷۸.....	۲-۱. صفات ثبوتی و سلبی
۱۸۰.....	۲-۲. صفات ذاتی و صفات فعلی
۱۸۲.....	۳. صفات خبری
۱۸۵.....	درس بیست و چهارم: اثبات صفات الهی
۱۸۵.....	۱. دلیل های عام بر اثبات صفات
۱۸۵.....	۱-۱. اثبات از طریق علیت
۱۸۶.....	۱-۲. اثبات از طریق وجوب
۱۸۷.....	۲. نسبت صفت به ذات الهی
۱۹۰.....	۳. نسبت صفات به ذات در قرآن و روایات
۱۹۵.....	درس بیست و پنجم: شیوه شناخت صفات
۱۹۵.....	۱. نه تشبیه و نه تعطیل
۱۹۵.....	۱-۱. نظریه تشبیه
۱۹۷.....	۱-۲. نظریه تعطیل
۱۹۷.....	۱-۳. معرفت بین حدین
۲۰۰.....	۲. شناخت صفات از طریق معانی عام
۲۰۲.....	۳. شناخت صفات از طریق مفاهیم سلبی
۲۰۳.....	۴. توقیفی بودن صفات الهی
۲۰۷.....	درس بیست و ششم: جایگاه و اهمیت توحید
۲۰۷.....	۱. اصل توحید در دانش کلام
۲۰۸.....	۲. اهمیت و نقش والای توحید
۲۰۸.....	۱-۲. توحید سرلوحه آموزه انبیا
۲۰۹.....	۲-۲. توحید پایه و اساس دینداری
۲۱۲.....	۲-۳. شرک، لغزشگاه بزرگ بشر
۲۱۲.....	۲-۴. توحید سامان بخش زندگی
۲۱۵.....	درس بیست و هفتم: ریشه ها و پیامدهای شرک
۲۱۵.....	۱. ریشه های شرک گرایی
۲۱۵.....	۱-۱. نادانی و کوته بینی
۲۱۷.....	۲-۱. میل به معبود محسوس
۲۱۸.....	۱-۳. تقلید کورکورانه

۲۱۹	۴-۱. شخصیت پرستی
۲۲۰	۵-۱. جباران و قدرتمندان
۲۲۱	۲. پیامدها و آثار شرک ورزی
۲۲۱	۲-۱. محروم شدن از حقایق و معارف هستی
۲۲۲	۲-۲. تفرقه و جنگ
۲۲۳	۲-۳. ناکامی و فرجام شوم
۲۲۴	۳. اهمیت آموزش توحید و شرک
۲۲۷	درس بیست و هشتم: تعریف توحید و حقیقت آن
۲۲۷	۱. معنای توحید در لغت
۲۲۸	۲. معنای توحید در کتاب و سنت
۲۲۸	۲-۱. معنای توحید در کتاب و سنت
۲۳۱	۲-۲. معنای الله
۲۳۲	۳. مفهوم توحید در نزد متکلمان
۲۳۵	درس بیست و نهم: توحید ذاتی و صفاتی
۲۳۵	توحید نظری
۲۳۵	۱. توحید ذاتی
۲۳۸	۲. توحید صفاتی
۲۴۱	درس سی ام: توحید افعالی
۲۴۱	۳. توحید افعالی
۲۴۹	درس سی و یکم: توحید عملی
۲۴۹	۱. تعریف توحید عملی
۲۵۰	۲. اهمیت توحید عملی
۲۵۲	۳. جلوه های توحید عملی
۲۵۳	۳-۱. توحید عبادی
۲۵۴	۴. ادله توحید عملی
۲۵۷	درس سی و دوم: علم الهی (۱)
۲۵۷	۱. معنای علم خداوند
۲۵۹	۲. دلایل علم خداوند
۲۵۹	۲-۱. دلیل فطری
۲۵۹	۲-۲. اتقان و استواری آفریدگان
۲۶۱	۲-۳. استناد همه اشیا به خداوند
۲۶۳	درس سی و سوم: علم الهی (۲)
۲۶۳	۱. نامحدود بودن
۲۶۵	۱-۱. علم بدون اکتساب

۲۶۶	۱- ۲. علم بدون تغییر.....
۲۶۶	۱- ۳. علم بدون ابزار.....
۲۶۷	۲. حضوری بودن.....
۲۶۹	درس سی و چهارم: گستره و مراتب علم الهی.....
۲۶۹	۱. علم خداوند به ذات خویش.....
۲۷۰	۲. علم پیشینی خداوند.....
۲۷۲	۳. علم پسینی خداوند.....
۲۷۵	درس سی و پنجم: قدرت الهی.....
۲۷۶	۱. تعریف قدرت.....
۲۷۷	۲. اثبات قدرت الهی.....
۲۷۸	۳. ویژگی های قدرت الهی.....
۲۷۸	۱- ۳. نام محدود بودن.....
۲۸۰	۳- ۲. قدرت بدون اکتساب و ابتدا.....
۲۸۰	۳- ۳. قدرت بدون اراده.....
۲۸۳	درس سی و ششم: حیات الهی.....
۲۸۳	۱. معنای لغوی حیات.....
۲۸۴	۲. معنا و مفهوم حیات الهی.....
۲۸۴	۳. ویژگی های حیات الهی.....
۲۸۴	۳- ۱. ذاتی بودن حیات.....
۲۸۶	۳- ۲. نامحدود بودن.....
۲۸۷	۴. اثبات حیات الهی.....
۲۸۹	درس سی و هفتم: صفات سلبی.....
۲۸۹	۱. اهمیت صفات سلبی.....
۲۹۰	۲. تعداد صفات سلبی.....
۲۹۱	۳. تبیین صفات سلبی.....
۲۹۱	۳- ۱. جسم و جسمانی نبودن.....
۲۹۳	۳- ۲. مرئی نبودن.....
۲۹۵	۳- ۳. مرکب نبودن.....
۲۹۵	۳- ۴. عدم اتحاد و حلول.....
۲۹۷	درس سی و هشتم: اراده الهی.....
۲۹۷	۱. اهمیت صفات فعلی و اراده.....
۲۹۸	۲. معنای اراده.....
۲۹۹	۳. اثبات اراده الهی.....
۳۰۰	۴. اراده تکوینی و اراده تشریعی.....

۳۰۱	درس سی و نهم: جایگاه و اهمیت صفات فعلی و عدل الهی
۳۰۱	ارتباط افعال خدا و عدل الهی
۳۰۲	اهمیت عدل در قرآن کریم
۳۰۳	اهمیت عدل از منظر روایات
۳۰۴	اهمیت عدل در علم کلام
۳۰۴	دلیل اهمیت عدل الهی
۳۰۷	درس چهلیم: تعریف عدل الهی
۳۰۷	معنای عدل در لغت
۳۰۸	مفهوم عدل در قرآن و روایات
۳۰۹	معانی عدل در اصطلاح
۳۱۳	درس چهل و یکم: ادامه تعاریف اصطلاحی عدل و حسن و قبح عقلی
۳۱۳	تعریف اصطلاحی حسن و قبح عقلی
۳۱۵	تعریف اصطلاحی تنزیل الهی عن فعل القبیح
۳۱۶	حسن و قبح عقلی
۳۱۹	درس چهل و دوم: دلایل عدل خدا
۳۱۹	۱. دلیل کمال الهی
۳۱۹	۲. دلیل نفی مبدأ ظلم
۳۲۱	۳. دلیل حکمت
۳۲۱	۴. دلیل نبوت
۳۲۱	۵. دلیل معاد
۳۲۳	درس چهل و سوم: تعریف و دلایل حکمت خدا
۳۲۳	۱. معنای حکمت
۳۲۵	۲. حکمت در قرآن و احادیث
۳۲۶	۳. دلایل حکمت خدا
۳۲۶	۱-۳. دلیل نظم جهان
۳۲۷	۲-۳. دلیل کمال الهی
۳۲۷	۳-۳. دلیل نفی مبدأ فعل غیر حکیمانه
۳۲۷	۴-۳. دلیل نبوت
۳۲۸	۵-۳. دلیل معاد
۳۳۱	درس چهل و چهارم: ارتباط عدل الهی با اختیار انسان
۳۳۱	۱. مفهوم قدرت و اختیار
۳۳۵	درس چهل و پنجم: حقیقت اختیار انسان
۳۳۹	درس چهل و ششم: اختیار انسان و سرنوشت
۳۴۱	نقش خداوند در کارهای انسان

درس چهل و هفتم: مسئله شر	۳۴۵
۱. ارتباط شر با عدل الهی	۳۴۵
۲. معنای خیر و شر	۳۴۶
۳. معیار شناخت خیر و شر	۳۴۷
۴. عوامل و موانع شرور	۳۴۹
درس چهل و هشتم: حکمت شرور	۳۵۳
۱. شرور کیفری	۳۵۳
۲. شرور غیر کیفری	۳۵۵
درس چهل و نهم: تفاوت‌ها و تبعیض‌ها	۳۵۹
حکمت بقا: انسان و دیگر موجودات	۳۶۱
حکمت شناخت خدا و صفات او	۳۶۱
حکمت شناخت یکدیگر	۳۶۲
حکمت شکل‌گیری زندگی اجتماعی	۳۶۲
کتابنامه	۳۶۳

مقدمه دفتر

پرسش‌های اعتقادی ریشه در هویت حقیقی انسان دارد و آدمی با پاسخ‌گویی به این سؤال‌ها راه‌یاب و تار زندگی را روشن و مسیر حیات سعادت‌مندانه را برای خویش هموار می‌کند. تا آنجا که می‌دانیم، انسان در هیچ دوره‌ای از تاریخ خود از این پرسش‌ها به دور نبوده و دغدغه و جست‌وجوی پای یافتن پاسخ‌های مناسب را رها نکرده است.

از سوی دیگر، مباحث اعتقادی، برخلاف بسیاری از دانش‌های اسلامی و غیر اسلامی، به شرایط خاصی از زندگی یا بخش‌های مشخصی محدود نیست، بلکه همواره با فطرت و خرد آدمی همراه است و نگاه علمی‌گرا، حضور خود را بر آدمی آشکارتر می‌سازد. پیامبران بزرگ نیز معارف اعتقادی را سرچشمه کار خویش قرار داده بودند و پیش و بیش از هر چیز بدان اهتمام می‌ورزیدند. در فرهنگ اسلامی نیز به باور و اندیشه انسان جایگاهی ویژه داده شده است و دانش‌های عقلی بر علوم تجربی برتری داشته‌اند. دانش کلام و عقاید نیز از همان سده‌های نخستین اسلامی، به عنوان یکی از دانش‌های اصیل، در کنار علم فقه به دست دانشمندان مسلمان پایه‌ریزی شد و تاکنون همچنان استوار به رسالت خویش ادامه می‌دهد.

این دانش در سده‌های اخیر چنانکه شایسته جایگاه آن است مورد توجه قرار نگرفته و در مقایسه با دانش‌هایی چون فقه از گسترش لازم برخوردار نشده است. با ورود اندیشه‌های جدید غربی به جهان اسلام و نیز گسترش نزاع‌های فرقه‌ای در دهه‌های اخیر، بار دیگر اهمیت دانش کلام بر همگان روشن شد و اندیشمندان مسلمان در گوشه و کنار به تولید آثار علمی گوناگون پرداختند. این حرکت پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران سرعت بیشتری گرفت و حوزه‌های علمیه در آستانه یک تحول اساسی در عرصه‌های علمی و آموزشی قرار گرفتند.

این کتاب، که به عنوان بخشی از نظام آموزش جدید حوزه های علمیه تدوین و تنظیم یافته، عصاره مجموعه گسترده ای از آثار قدیم و جدید در این رشته است. نظر به اینکه در نظام جدید، محتوای دروس متناسب با سه سطح مخاطبان، به سه مرحله «آشنایی»، «شناخت» و «تسلط» دسته بندی شده است، ناگزیر در این کتاب نیز میزان آشنایی مخاطبان رعایت شده است. این کتاب به مرحله دوم از آموزش علم کلام اختصاص دارد و تلاش شده است که یک دوره نسبتاً جامع، نه لزوماً کامل، از مباحث توحید و عدل در این اثر گنجانده شود. این مرحله با کتاب های دیگری با موضوع های نبوت، امامت، معاد، انسان شناسی و جهان شناسی تکمیل می گردد.

در مرحله مقدماتی با دو جلد کتاب عقاید و معارف، زیربنای بحث های اعتقادی پی ریزی و یک دوره به تنصراز کلیه ابواب معارف بیان شد. در این مجلد، برخلاف دو کتاب قبلی، مطالب به ترتیب بیان تفصیلی و ادله دقیق تر مطرح می گردد و مهم ترین اصطلاحات و اطلاعات مورد بحث ارائه می شود. البته در این مرحله، از گزارش تفصیلی آرا و نقد و بررسی آنها خودداری کردیم و این مهم را به مرحله سوم وانهادیم.

در پایان در برابر همه اساتید و محققان که این کتاب خوشه چینی از خرمن گران آنان بوده است، سر تواضع و فروتنی فرود می آوریم. از همه اساتیدی که در تدوین این اثر ما را یاری رساندند، به ویژه اعضای گروه کلام - حضرت آقایان حجج الاسلام والمسلمین عبدالرحیم سلیمانی، رسول رضوی، عبدالمجید زاهدت خدینانی می کنیم. و نیز از دیگر اعضای کمیته، که نویسندگی این اثر را بر عهده داشتند - حجج الاسلام والمسلمین آقایان محمد تقی سبحانی و رضا برنجکار و همکاران ایشان - سرمد و تخصصی معارف اهل بیت (علیهم السلام) تشکر می کنیم. جا دارد که تلاش کلیه همکاران در دفتر تدوین متون را ارج نهاده، از رییس فاضل و گرانمایه دفتر، جناب حجت الاسلام والمسلمین سید حمید جزائری، سپاس گزار باشیم که بدون سخت کوشی و دلسوزی های ایشان، این اثر به انجام نمی رسید.

اما سپاس حقیقی تنها شایسته خداوندی است که شناخت او سرآغاز همه معرفت ها و اطاعت از او سرچشمه همه خوبی ها و پاکی ها است.

کمیته کلام اسلامی

دفتر تدوین متون حوزه